

Länsstyrelsen i Värmlands län, artbestämde vitmossorna från Myggbotjärnen. Göran E. Nilsson, Uppsala universitet, kontrollbestämde några av mina exemplar av *A. caviventris*. Båda lämnade också kloka synpunkter på manuskriptet, liksom Per Sjögren, Uppsala universitet.

Litteratur

- Day, M.C. 1988. Spider wasps, Hymenoptera: Pompilidae. — Handb. Ident. Brit. Insects 6 (4): 1–60.
- Ehnström, B., Gårdenfors, U. & Lindelöv, Å. 1993. Rödlistade evertebrater i Sverige 1993. Uppsala (Datatabanken för hotade arter).
- Hedström, L. 1985. Svenska insektfynd — rapport 1. — Ent. Tidskr. 106 (4): 147–153.
- Nilsson, G.E. 1988. Nya landskapsfynd av gaddsteklar med *Evagetes subnudus* ny för Nordeuropa och *Sphecodes albilabris* återfunnen i Sverige. — Ent. Tidskr. 109 (2): 97–100.
- Oehlke, J. & Wolf, H. 1987. Beiträge zur Insekten-Fauna der DDR: Hymenoptera-Pompilidae. — Beitr. Ent., Berlin 37 (2): 279–390.
- Wolf, H. 1967. Wegwespen (Hym. Pompiloidea) Finnlands. Acta ent. fenn. 23: 1–46.
- Wolf, H. 1969a. Catalogus Insectorum Sueciae XVII, Hymenoptera: Pompiloidea. — Opusc. Ent. 34 (1–2): 12–16.
- Wolf, H. 1969b. Bemerkungen über schwedische Wegwespen (Hym. Pompiloidea). — Opusc. Ent. 34 (1–2): 17–27.
- Wolf, H. 1972. Pompilidae. Insecta Helvetica Fauna, 5. Zürich (Schweizerischen Entomologischen Gesellschaft).
- Wolf, H. 1984. Rote Liste der Wegwespen (Pompiloidea). — In: Blab, J., Nowak, E., & Trautmann, W. (eds.). Rote liste der gefährdeten Tiere und Pflanzen in der Bundesrepublik Deutschland. p. 45–46. Greven (Kilda-Verlag).

Kärleksfullt praktverk över Kenyas dagfjärilar

Larsen, T.B. 1991. *The butterflies of Kenya and their natural history*. Oxford University Press, Oxford. ISBN 0-19-854011-6. 610 sidor inklusive 64 färgplansch. 17×24 cm, inbunden. Distribueras av Oxford University Press, Walton Street, Oxford OX2 6DP. Pris: 85.00 GBP.

Torben B. Larsen har slagit till igen. Denne flitige dansk, uppvuxen i Indien där hans naturintresse grundlades, har skrivit åtskilliga alster om dagfjärilar från Afrika och Fjärran Östern, bl a böckerna *The butterflies of Saudi Arabia* (1984) och *The butterflies of Egypt* (1990) (se recension i ET nr 1–2 1991). Den här gången ger han oss ett över 600 sidor långt praktverk som har alla förutsättningar att bli en klassiker.

Av världens närmare 18 300 beskrivna dagfjä-

rilsarter är ca 3 500 kända från Afrika och 870 från Kenya. Det över 580 000 km² stora landet är således relativt artrikt, vilket hänger samman med att det i många avseenden är oerhört varierat. Topografiskt sträcker det sig från havsnivån vid Indiska Oceanen till toppen av Mount Kenya, Afrikas näst högsta berg, 5 199 m ö.h. Nederbörden varierar från praktiskt taget noll i de torraste områdena i norr till åtminstone 2000 mm i de regnråkaste bergsområdena. Vegetationen varierar från suböknen via stora savanner till flera typer av låglands- och bergsskogar.

Boken är indelad i två delar varav den första omfattar elva kapitel. Dessa utgör en introduktion till afrikanska dagfjärilar i allmänhet och kenyanska i synnerhet. De mycket välskrivna kapitlen tar upp bl a livscyklar hos kenyanska dagfjärilar, morfologisk variation, beteende, predatorer och försvar, biogeografi för de afrikan-

ska dagfjärilarna, deras utbredning och habitat i Kenya, migration, skadegörare samt klassificering. Intressant information finns här att hämta för oss lite inbundna nordbor. I kapitel sex diskuteras bla fenomenet med avledande ögonfläckar på vingarna hos tex gräsfjärilar. Dessa teckningar, som är belägna nära ytterkanten av vingarna, exponeras tydligt då fjärilen vilar. Ofta attackeras fjärilen i samma ögonblick som den landar, varvid predatorn — en fågel eller ödla — har en bråkdels sekund på sig att bestämma var bettet ska riktas. Normalt borde ögon vara en lämplig måltavla, men i det här fallet är de inte det: endera hinner fjärilen flyga undan oskadd, eller så blir dess ögonfläckar borttryckta — vilket dock ingalunda hindrar den från att flyga vidare. Även hos våra svenska gräsfjärilar ser man ofta individer med ögonfläckarna borttryckta. I Kenya finns variabla arter som utvecklar ögonfläckar endast under regnperioden, då fjärilarna är väl aktiva, medan de under torrperioden, då de rör sig mindre, istället utvecklar ett effektivt kamouflag. I Kenya finns också många representanter av de lycanider, bla ur släktena *Spindasis*, *Iolaus* och *Hypolycaena*, som utvecklat kompletta "falska huvuden" på undersidan nederdelen av bakvingarna — med såväl "öga" (ögonfläck) som "antenner" (utdragna vingpartier). Hos de här fjärilarna anses bluffen främst vara ett skydd mot predatorer i form av bönsyrsor och jaktspindlar.

Bokens huvuddel är dock den andra: den systematiska delen, där alla landets ca 870 arter behandlas. För varje art presenteras här kort och målande: kännetecken, uppträdande, larvens

värdväxter samt artens utbredning. Vidare finns i stort sett alla arter med på totalt 64 färgplanscher av hög kvalitet. Planschemata visar omkring 1 500 fotograferade museiexemplar. Den estetiskt känslige läsaren reagerar dock lite surt på att endast halva exemplar visas för större arter samt att bakgrunden är ljusblå. Men detta är naturligtvis en kompromiss för att spara utrymme och tydliggöra arternas färger.

Inte mindre än 12 nya taxa beskrivs i boken: två släkten, sex arter samt fyra underarter. En av de nya arterna, en liten brunaktig tjockhuvudfjäril, har fått namnet *Kedestes nancy*. Denna tillägnar författaren sin kära fru, Nancy Fee, utan vars stöd boken kanske aldrig hade skrivits.

Slutomdömet om den här boken är att det är ett faunaverk utöver det vanliga. Enligt författaren är bokens syfte att den ska vara en bestämningsbok som placerar in den kenyanska dagfjärilsfaunan i ett ekologiskt och biogeografiskt perspektiv. En träffande karaktäristik. Förutom bokens vetenskapliga värde — ingen annan bok om östafrikanska dagfjärilar kommer i närheten av den informationsmängd som ges här — är den också en ovanligt levande och ödmjukt skriven bok av stort allmänt intresse. En bok att kura ihop med i fåtöljen under mörka höstkvällar och låta sig entusiasmeras av. Jag vill rekommendera den inte bara till personer med kärlek för fjärilar världen över utan egentligen till alla med ett stort och öppet naturintresse. A nice piece of good old natural history.

Sven-Åke Berglind